

Development of Buddhist Health promotion activities of the Health Assembly in Roi Et Province

Phrakhrusutaworathammit¹ and Phramaha Komkai Siripauyo^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: komkai.Singh@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the process of developing health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province, (2) explore the guidelines for developing Buddhist health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province, and (3) develop Buddhist health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province. This study is qualitative research conducted through in-depth interviews with key informants, utilizing three methods: (1) documentary research to find information, knowledge, meanings, and fundamental concepts related to health, (2) qualitative research through focus group interviews, and (3) academic seminars to gather opinions and exchange knowledge. In-depth interviews were conducted with key informants selected specifically, including monks, public health scholars, nutritionists, village health volunteers (VHVs), and participants in the activities, totaling 35 individuals. Data were analyzed using contextual content analysis techniques. The study results revealed that: 1) The process of developing Buddhist health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province should involve training and knowledge dissemination according to opportunities and social conditions at the time. Planning meetings, implementation according to plans, evaluation of results, establishing measures, and continuous improvement are necessary. 2) The guidelines for developing Buddhist health promotion activities should incorporate religious approaches to health maintenance, allowing individuals to understand the reality of life. When the body is ill, the mind should learn to let go, recognizing that the body deteriorates over time. Holistic health involves community participation, with the abbot facilitating understanding. 3) The development of Buddhist health promotion activities should include education on mental well-being according to Buddhist teachings. Training in meditation should be provided to help individuals maintain focus and avoid distraction. Additionally, moral teachings should be emphasized, and principles of Buddhism can be likened to the principles of knowledge, liberation, purity, and peace.

Keywords: Activity Development, Buddhist Health, Roi Et Provincial Health Assembly

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูสุตวรธรรมกิจ¹ และ พระมหาคมคาย สิริปณฺโญ^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author E-mail: komkai.singh@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด และ (3) เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ (1) การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้ความหมายและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพ (2) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) และ (3) การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ เพื่อระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีการเจาะจง ได้แก่ พระสงฆ์ นักวิชาการสาธารณสุข นักโภชนาการ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 35 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ควรอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบผลการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 2) แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การรักษาสุขภาพกายควรใช้แนวทางของศาสนา มาร่วมด้วยเพื่อให้รู้จักตามความเป็นจริงของชีวิต เมื่อกายป่วยใจจะได้รู้จักปล่อยวางเพราะรู้ว่ากายนั้นยิ่งเสื่อมไปตามกาลเวลา สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประสานส่งเสริมให้มีการเข้าใจ 3) ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความรู้เรื่องจิตใจตามพระธรรม ควรมีการฝึกอบรมจิต สมาธิ เพื่อจะได้รู้จักทำจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน ควรให้ข้อคิดข้อธรรม หากจะกล่าวถึงหลักทางพระพุทธศาสนาที่เปรียบได้กับหลัก วิชา วิมุติ วิสุทธิ สันติ

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรม, สุขภาพวิถีพุทธ, สมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ปัญหาสุขภาพทั้งในระดับโลกและภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา จากปัญหาสุขภาพเดิม เช่น อนามัยแม่และเด็ก โรคติดต่อ การขาดสารอาหาร และสุขภาพจิตที่ไม่เพียงพอสู่ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ (เช่น ไข้หวัดนกและไวรัสโคโรนา) โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ความพิการ ผลกระทบจากภาวะโลกร้อน และผลกระทบจากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีต่อสุขภาพ ระบบสุขภาพ และความต้องการของประชาชนที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดประเด็นใหม่ ๆ เช่น การเข้าถึงบริการสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับแรงงานและผู้อพยพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) ดังนั้น สุขภาพหรือสุขภาพะจึงหมายถึงการมีสุขภาพที่ดีทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่บูรณาการในการพัฒนามนุษย์และสังคม ไม่ใช่เพียงแคโรคภัยไข้เจ็บ แต่ยังรวมถึงความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดความหมายของสุขภาพว่าเป็นภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต ปัญญา และสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกันอย่างองค์รวม โดยสอดคล้องกับแนวคิดหลักของระบบสุขภาพ เช่น คุณลักษณะที่

พึงประสงค์ เป้าหมายการจัดให้มีหลักประกันสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การบริการสาธารณสุข การคุ้มครองผู้บริโภค และการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2550) ในปัจจุบันการสร้างเสริมสุขภาพจะองค์รวมได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากมีทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพและการเยียวยาความเจ็บป่วยกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่การยอมรับความหลากหลายของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการแพทย์แบบองค์รวม เช่น การใช้ยาสมุนไพร อาหารธรรมชาติบำบัด การนวดรักษา และการแพทย์แผนโบราณ รวมถึงวิธีการรักษาใหม่ เช่น การจับ-ตัดกระดูกและโสมิโอะพาสี ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจที่เพิ่มขึ้นในภูมิปัญญาตะวันออกและการรักษาที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่าง ๆ

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสังคมสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดยังขาดการอบรมที่เพียงพอเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีอุปสรรคในด้านภาระหน้าที่ของผู้เข้าอบรมและความยากลำบากในการเดินทาง นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ขาดความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้การเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานสู่ความรู้ใหม่เป็นไปได้ยาก กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มสมรรถนะให้ประชาชนสามารถควบคุมและพัฒนาสุขภาพของตนเอง ส่งผลต่อสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต และสังคม โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีส่วนร่วมในการจัดการปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพดี นอกจากนี้ การสร้างเสริมสุขภาพยังช่วยป้องกันและควบคุมโรค พร้อมทั้งสนับสนุนโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพื่อให้แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการพัฒนาและป้องกันการเสื่อมของสุขภาพ ลดการเจ็บป่วยเรื้อรัง และเพิ่มคุณภาพชีวิต (Pender, N. J., et al., 2006)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการ แนวทาง เพื่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น ให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ กาย จิต ปัญญา สังคม อันจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่จะสามารถขยายไปยังกลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 35 รูป/คน 1) พระสงฆ์ 5 รูป 2) ผู้นำชุมชน 5 คน 3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 10 คน 4) ประชาชนทั่วไป 15 คน ในเขตพื้นที่การศึกษาในกลุ่มสมาชิกในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1. อำเภอเมือง 2. อำเภอธวัชบุรี 3. อำเภอเสลภูมิ และ 4. อำเภอเมืองสรวง คณะผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกเป็นพื้นที่กลุ่มสมาชิกสุขภาพดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ประยุกต์แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยผู้ โดยผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 35 รูป/คน โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นแบบกรอกประวัติผู้ตอบ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด ในด้าน การดำเนินงาน การประชุมวางแผน การออกแบบกิจกรรม การติดตาม สรุปกิจกรรม อุปสรรคและปัญหา

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้าน สุขภาพองค์กรรวม สุขภาพองค์กรรวมเชิงพุทธ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพกาย จิต ปัญญา สังคม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1) กำหนดเนื้อหาคำสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูล จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดตัวแปรการวิจัยและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2) ร่างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

3) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำ

5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แนวปฏิบัติ/กิจกรรมคำถามเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยการนำแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องสมบูรณ์ของแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มก่อนนำไปใช้ ในการสนทนากลุ่มกับ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และจัดทำเป็นเครื่องมือ แผ่นพับ ในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

2.3 แบบบันทึกการสังเกต แบบมีส่วนร่วมโดยสังเกตการณ์เรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

1.1) การเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 35 รูป/คน ได้แจกแบบสอบถามจำนวน 35 ชุด โดย และผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 35 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

1.2 จากนั้นผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) โดยรูปแบบการวิเคราะห์ก็จะยึดหลักการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด โดยสังเคราะห์เป็น 4 ด้าน ได้แก่ กาย จิต ปัญญา สังคม

2) การรวบรวมข้อมูลการวิจัยภาคสนาม

2.1) รูปแบบการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพของสมัชชาสุขภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2) กำหนดพื้นที่ในการวิจัย

2.3) ขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เพื่อติดต่อประสานงาน ชี้แจง รายละเอียดในการทำวิจัยแก่ผู้เกี่ยวข้องและขอสอบถามกลุ่มเป้าหมาย และการจัดกิจกรรม

2.4) ขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจกแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้

2.5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

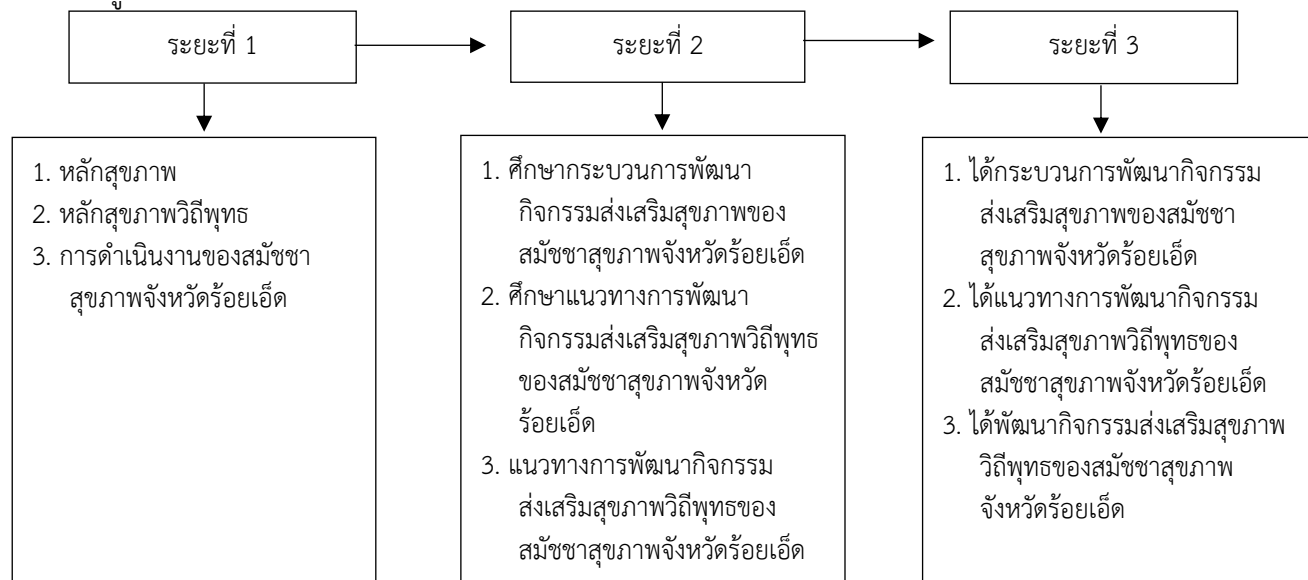
2.6) จัดกิจกรรม โดยเชิญบุคคลมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านที่ต้องการเพื่อเป็นการระดมความคิดในพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัด ร้อยเอ็ด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุปและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยายตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด โดยจะได้สังเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ กาย จิต ปัญญา สังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดสุขภาพ และแนวคิดสุขภาพวิถีพุทธ เป็นกรอบการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษากระบวนการส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด และการพัฒนากิจกรรมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด มีอยู่ 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น มีการประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อบรมให้ความรู้คนที่มีมา สร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล รู้จักดูแลสุขภาพตนเองในเรื่องการออกกำลังกายและเรื่องอาหารการกินเพื่อให้ห่างไกลโรคภัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและชุมชน การจัดอบรมทุกปีเป็นการดีต่อสุขภาพในชุมชนในหมู่บ้าน เป็นการเริ่มกลุ่มสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในชุมชนและวัดให้ดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในด้านอาหารการกินและสุขภาพ มีความเกี่ยวเนื่องกับสภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

คือ กาย จิต สังคมและจิตวิญญาณ (ปัญญา) ให้ความรู้พระสงฆ์และชาวบ้านให้รู้จัก การปรุงอาหาร ลดหวานมันเค็ม สุขภาพ ทางด้านภาวะทางด้านปัญญาจะเชื่อมโยงถึงทางสังขารและร่างกาย กล่าวคือสุขภาพเป็นเรื่องของชีวิตที่มีความเกี่ยวเนื่องกับ ภาวะด้านต่าง ๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ 4 ด้าน กาย จิต สังคมและจิตวิญญาณ (ปัญญา) เปรียบกับหลัก วิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึง การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมีวิทยากรแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ ให้ศึกษาตามหลักวิถีพุทธอย่างเข้าใจ สามารถแนะนำให้เกิดประโยชน์ได้ อ้างหลักฐานพอที่จะเข้าใจได้ สามารถส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธได้

1.2 ด้านการประชุมวางแผนงานและมอบหมายงาน

ผลการศึกษาพบว่า ควรจัดให้มีการประชุมตามที่เครือข่ายกำหนดอาจจะปีละ 2 ครั้ง เพื่อวางแผนการจัด กิจกรรมหรือโครงการพัฒนาเครือข่ายตามสภาวะแวดล้อมทางสุขภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการแบ่งพื้นที่ รับผิดชอบ มอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประชุมวางแผนงานโครงการที่บรรจุในแผนงานที่ได้รับการสนับสนุน มอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและคุณหมอกคนแรกคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนในพื้นที่ มีการร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐและชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดำเนินการร่วมมือในโครงการ มีการกำหนดวันเดือนปีและเวลา อย่างชัดเจน เป็นการวางแผนงานให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและวัด การทำให้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเช่นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวสังคมและสิ่งแวดล้อม สุขภาพเป็นเรื่องของชีวิตที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ(ปัญญา) มอบให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลเบื้องต้นและส่งต่อ มอบหมาย งานโดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองที่บ้านและชักชวนลูกบ้านปฏิบัติตาม จัดประชุมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเพื่อให้ทั่วถึง ให้มีการประชุมวางแผนตามวาระที่กำหนด พร้อมทั้ง มอบหมายงานให้ดีและถูกต้อง มีการติดตาม ประเมินผล พร้อมพึงสรุปปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างดี

1.3 ด้านการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธโดยใช้หลักธรรมภาวนา 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศีล ภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ร่างกายที่แข็งแรงมาจากจิตใจที่เข้มแข็งและจิตใจที่เข้มแข็งอยู่ในร่างกายที่แข็งแรงควบคู่ ไปกับสติปัญญาที่ดี มีการประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบประเมินผล ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น มีหลายรูปแบบ แบ่งงานกันเป็นขั้นตอนการทำงาน ประชุมชี้แจงให้ความรู้ในภาคีเครือข่าย มีหลายรูปแบบ แบ่งงานกันเป็นขั้นตอนการ ทำงาน เข้าถึงคนในชุมชนโดยผ่าน อสม. ให้ความรู้การดูแลสุขภาพในเรื่องการกินการออกกำลังกายและห่างไกลจากสิ่ง เสพติดต่าง ๆ มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพทั้งร่างกาย และจิตใจฝ่ายกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดและชุมชนตัวอย่างหนึ่งคือ โครงการ “วัดปลอดบุหรี่” เป็นต้น มีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ดีกินดี ลด หวาน มัน เค็ม สุขภาพจิต-กายดี มีครบถ้วน มีการแบ่งความรู้ชัดเจนดีให้ความร่วมมือแนะนำในการดูแลสุขภาพ เป็นการให้หน่วยงานดูแลสุขภาพในการดำเนินงานชุมชน เป็นการให้หน่วยงานดูแลสุขภาพในการดำเนินงานชุมชน เป็นการให้แนวทางดูแลสุขภาพในการดำเนินงานในชุมชนและวัด การยึดหลักธรรมทำให้บุคคลมีสุขภาพดีทั้งกายและใจ มีร่างกายแข็งแรงมีจิตใจสงบ ธรรม 3 (สภาวะ สิ่ง ปรากฏการณ์) ภาวนา 4 (การพัฒนา 4 ด้าน) มีกิจกรรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพ การทำงาน ลักษณะงานของโรงพยาบาลโดยวิทยากร จากโรงพยาบาลจังหวัด การให้แนวทางดูแลสุขภาพในการดำเนินงานให้ชุมชนและจิต เป็นการให้แนวทางดูแลสุขภาพในการ ดำเนินงานให้ชุมชนดูแลชีวิต ให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและวัดในชุมชน ให้แนวทางในการดูแลสุขภาพของ ประชาชนในชุมชนและวัด สังคม สู้ ปัญญาภาวนา จิตภาวนา ศีลภาวนา กายภาวนา และสิ่งแวดล้อม จัดอบรม ประชาสัมพันธ์ ทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพตามพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพแก่ประชาชนใน ชุมชนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ออกแบบพัฒนาความรู้ความ เข้าใจ แก่สมาชิกเครือข่ายอยู่เสมอ ๆ สามารถนำการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ได้เป็นอย่างดี

1.4 ด้านการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการมอบหมายงานให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เก็บข้อมูล สุขภาพของชุมชนตามแบบ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มีการประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ประเมินผลโดย

ตลอดปีงบประมาณ 2567 ติดตามสนับสนุนการดำเนินการ จิต สมาธิ เข้าช่วย มีการติดตามโดยตลอดปีงบประมาณ เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนและติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปแบบธรรมในพื้นที่ มีความยึดมั่นทางพระพุทธศาสนา มี อสม. ร่วมกิจกรรมทุกคนที่ได้ความรู้ไปใช้ มีการออกให้ความรู้ประชาชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และการร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ กลุ่มสุขภาพประชาชน และหน่วยงาน เป็นการดำเนินงานในการดูแลสุขภาพระหว่าง ประชาชนและพระสงฆ์ในวัด เป็นการดำเนินงานในการดูแลสุขภาพร่างกายและคำสอน การให้ความสำคัญแก่สิ่งที่มี ผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวสังคมและสิ่งแวดล้อม ติดตามและให้ความรู้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อ สุขภาพ เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ทราบว่าการติดตามอย่างไร เป็นการดำเนินงานในการดูแล ระหว่างการประเมิน เป็นการดำเนินงานดูแลประเมิน มีการติดตามสุขภาพพระสงฆ์ในวัดและประชาชนในชุมชน มีการ ออกมาติดตาม และให้ความรู้เป็นระยะ ดูแลสุขภาพของประชาชนและพระสงฆ์ ติดตามดูแลชักถามตามความเป็นอยู่ขอ ชาวบ้านในเรื่องสมัชชาสุขภาพ จัดทำแบบสอบถามและประเมินโดยกลุ่ม อสม. ในหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการดำเนินงาน มีการติดตามประเมินผลจากสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการคัดกรองปัญหาเรื่องสุขภาพ มีการติดตามและสรุปผลการ ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ให้ดำเนินงานตามหลักสมัชชาสุขภาพตามวิถีพุทธได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ติดตามหลักสุขภาพวิถีพุทธทั้งก่อนปฏิบัติ ขณะปฏิบัติและหลังการปฏิบัติให้ถูกต้อง สามารถสรุปผลในการดำเนินการและ สามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้อย่างถูกต้อง

1.5 ปัญหาและอุปสรรค

ผลการศึกษาพบว่า การทำกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาส การเดินทางเข้าอบรมมีความลำบาก ความรู้พื้นฐานโยงสู่ความรู้ใหม่ได้ยากโดยวัย ขาดความพร้อม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านความยากจน มีอุปสรรค คือ ไม่สามารถควบคุมการกินการอยู่ของคนในครัวเรือนแต่ครัวเรือนได้ ปัญหาขาดความต่อเนื่องการปฏิบัติ มีปัญหาด้าน งบประมาณ และทรัพยากรที่จำกัดทำให้การขับเคลื่อนโครงการบางส่วนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ ไม่มีปัญหาเรื่อง สุขภาพ ถ้าเราทำเองเราต้องทำเองออกกำลังกายทุกวัน ลด หวาน มัน เค็ม ความเข้มแข็ง มีความเข้าใจนำไปพัฒนา มีความ เข้มแข็ง มีความเข้าใจ นำไปพัฒนา มีในส่วนของชุมชนที่ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือจึงต้องมีการขอความร่วมมือและให้ความ แนะนำจาก อสม. ในชุมชน มีในส่วนของชุมชนที่ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือจึงต้องการขอความร่วมมือ และให้ความแนะนำใน ชุมชน, ผู้เข้าร่วมประชุมตามกำหนดดี ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก สถานที่อบรม (วัดบ้านเหล่าจั่ว) เหมาะสมมาก สถานที่ กว้างขวางที่จอดรถเพียงพอ ผู้นำ (เจ้าวาสวัดบ้านเหล่าจั่ว) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความตั้งใจในการทำงานมาก ปัญหาและ อุปสรรค มีบ้างคือ ผู้เข้าอบรม มีการงานทางบ้านบ้างดีบ้างที่ไม่ใช่ช่วงลงทำนาและเก็บเกี่ยว มีในส่วนของชุมชนที่ยังไม่อบรม และให้ความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในชุมชน มีส่วนของชุมชนที่ยังไม่ค่อยให้ร่วมมือจึงต้อง มีการขอความร่วมมือและให้ความแนะนำจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในชุมชน มีการให้ความร่วมมือ ในการดูแลสุขภาพในกิจกรรมในวัดและชุมชน, ประชาชนควรมาร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมมาให้มาก ๆ ทั้งหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ด้านงบประมาณที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอประชาชนในแต่ละพื้นที่ยังได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง เพราะประชาชนขาดความรู้ในการรักษาสุขภาพที่ถูกต้อง อาจจะมีปัญหาบ้างในการทำงาน ควรดูแลและส่งเสริมอยู่เสมอ เมื่อประสบปัญหาที่เกิดขึ้นควรนำมาปัญหาเข้าสู่สมัชชา พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไข ศึกษาปัญหาอุปสรรค อยู่เนื่อง ๆ ไม่ปล่อย ปัญหา ควรทำการแก้ปัญหา

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านสุขภาพองค์รวม

ผลการศึกษาพบว่า สุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี จะทำให้สุขภาพองค์รวมดี การดำเนินชีวิตในทุกเรื่องการทำงาน การออกกำลังกาย การกิน การดำเนินชีวิตในทุกเรื่องการทำงาน การออกกำลังกาย การกิน การดื่ม, การรักษา

สุขภาพกายควรใช้แนวทางของศาสนาร่วมด้วยเพื่อให้รู้จักตามความเป็นจริงของชีวิต เมื่อกายป่วยใจจะได้รู้จักปล่อยวาง เพราะรู้ว่ากายนั้นยิ่งเสื่อมไปตามกาลเวลา สุขภาพองค์รวม หมายถึง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นโครงการที่ดีมาก สุขภาพองค์รวมคือการรักษาศีลจิตใจในชุมชน พระสงฆ์และประชาชน สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ให้มีความเข้าใจ สุขภาพองค์รวมการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน พระสงฆ์ให้มีการเข้าใจ ในการเข้าใจ การแพทย์สมัยใหม่ในปัจจุบันมีแนวโน้มมุ่งเน้นไปที่การดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวมและการพึ่งพาตนเอง มากกว่าบุคลากรทางการแพทย์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการรักษาแบบคู่ขนานไปกับวิถีชีวิตของผู้ป่วย อ.อาหาร อ.อารมณ์ อ.อนามัย อาหารลดหวานมันเค็ม อารมณ์ดีไม่เครียด อนามัยดูแลสุขภาพให้แข็งแรงรักษาความสะอาด สุขภาพที่ดี ต้องดีในทุก ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมประกอบกับความสัมพันธ์กันอย่างดี สุขภาพองค์รวมคือ การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประชาชนสงฆ์ให้มีการเข้าใจ สุขภาพองค์รวม วัด บ้าน ชุมชน ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญห สุขภาพ การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ในการจัดกิจกรรม สุขภาพเป็นเรื่องของชีวิต เกี่ยวเนื่องกับภาวะต่าง ๆ 4 ด้าน กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) เปรียบกับหลัก วิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ มีสุขภาพกายและใจที่ดีควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน มีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สุขภาพก็คือ สุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงปราศจากโรคภัย ควรลดละเลิกในสิ่งที่จะทำให้สุขภาพไม่ดี เช่น การกิน เราควรจะกินเค็มน้อย หวานน้อย เผ็ดน้อย เหล้า บุหรี่ สิ่งเสพติด เป็นต้น ยึดหลักแนวทางปฏิบัติตามหลักสุขภาพตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตามหลักวิถีพุทธ ให้ดำเนินการตามหลักธรรมที่ถูกต้อง

1.2 สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความสุขปลอดโรคปลอดภัย ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายาวนา ศีลาวนา จิตตาวนา ปัญญาภาวนา การออกกำลังกาย ต้องมีเวลาบ้าง การกินสุก กินดิบ การถวายอาหารแก่พระสงฆ์ต้องเรียนรู้เรื่องการฉันอาหาร การกินอาหารที่ดิบ อาหารสุก มีผลกับร่างกายอย่างไร พระสงฆ์ไม่ฉันของดิบ แต่ฆราวาสกินได้ โรคทางกายรักษาด้วยหมอและยา โรคทางใจรักษาด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธคือแนวทางการดูแลสุขภาพตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมองว่าสุขภาพไม่ได้ หมายถึง การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงจิตใจและวิญญาณ ได้ความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพดีมาก สุขภาพองค์รวมถึงการให้ความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชน ศีลจิตใจและเพื่อนำไปดำรงชีวิต สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธคือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศีล สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธถึงสุขภาพและจิตใจ ส่งผลให้เกิดทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพ สูงสุดในการรักษาตลอดจนสร้างความตื่นตัวและตระหนักรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพ สุขภาพแบบองค์รวมคือ การพึ่งตนเองมากขึ้นกว่าบุคลากรทางการแพทย์ การรื้อฟื้นการแพทย์พื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพร การแพทย์แผนไทยและวัฒนธรรมพื้นถิ่น เข้าใจว่า เพื่อร่างกายที่ดี แข็งแรง แล้วจิตใจสังคมและอารมณ์ต้องตามต้องอาศัยความรู้ในเชิงพุทธร่วมด้วย คือ คิดดี พูดดี ทำดี มีศีลธรรม มีศีล 5 เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต มีโอวาท 3 และได้ฟังธรรมตามโอกาส สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศีล สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธคือ สุขภาพจิตใจปัญญา, สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ การทำอาหารมาถวายพระ ลดเค็มลดหวาน สุขภาพ ปัญญา จิตใจ รักษาศีล, เข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนา มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม คือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติเพื่อบำบัดสุขภาพทางใจ, โดยประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับสุขภาพจิตสุขภาพกายได้ดีมาก พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจอย่างถูกต้อง

1.3 การส่งเสริมสุขภาพกายเชิงพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า มีวินัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย กายาวนา พัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ศีลาวนา อยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน จิตตาวนา พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ปัญญาภาวนา รู้เท่าทันเห็นแจ้งในโลกความเป็นจริง ยิ้มแย้มแจ่มใส จิตไม่วิตก ทำใจให้ร่าเริง การออกกำลังกาย การออกกำลังกายทุกวัน ต้องเวลาบ้าง ควรให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพใจของคนทั่วไป ให้เข้าใจในสภาพความเป็นจริงของร่างกายของจิตใจว่าเป็นอย่างไร จะรู้จักปล่อยวางลงบ้าง ประกอบด้วยการออกกำลังกาย การดูแลตนสันจิตใจ โภชนาการ การดูแลสุขภาพอนามัย การฟื้นฟูสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพเพื่อพระภิกษุสงฆ์และชาวบ้านทุกคน คือประชาชนและพระภิกษุสงฆ์ให้ความร่วมมือในการส่งเสริม

สุขภาพ ลดเค็มและหวาน นั่งสมาธิและเดินจงกรม ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิต ในการดูแลสุขภาพ ศีล จิตใจ ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตในการดูแลสุขภาพ ศีล และจิตใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพร การแพทย์แผนไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นต้น มีความเกี่ยวข้องกับภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ อันนำไปสู่ความสุขในชีวิต ส่งเสริมให้มีการรักษาศีล 5 ให้ครบ ตักบาตร ทำบุญทำทาน ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตในการดูแลสุขภาพ ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจ ในการดำเนินชีวิต ดำเนินด้านจิตใจ ดูแลสุขภาพ ดูแลการออกกำลังกายรักษาสุขภาพ กินอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ดูแลสุขภาพ ควรมีผู้นำการบริหารร่างกายทุกเย็นทุกวัน เช่น ยืน เดิน นั่งสมาธิ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแบบควบคู่กันเพราะใจมีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพ การให้ความรู้เกี่ยวกับการภาวนา เพื่อรับอารมณ์และจิตใจ เน้นศึกษาหลักธรรมให้เหมาะสมถูกต้องในการยึดถือปฏิบัติ เน้นประยุกต์หลักธรรมทั้งทาง กาย วาจา ใจ ให้ถูกต้องเหมาะสม

3. ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ด้าน คือ

3.1 กิจกรรมสมาธิบำบัด รูปแบบการจัดกิจกรรมฝึกสมาธิ โดยมีพระสงฆ์หรือผู้เชี่ยวชาญนำฝึกเน้นการหายใจ และการเจริญสติ เพื่อฝึกสมาธิ ปฏิบัติธรรม และเรียนรู้การจัดการความเครียด โดยให้ผู้เข้าร่วมบันทึกความรู้สึกและอารมณ์ประจำวัน เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสติ

3.2 กิจกรรมด้านสุขภาพปัญญา รูปแบบการจัดกิจกรรมเวทีเสวนาธรรมะ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมุมมองเกี่ยวกับหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต จัดชั้นเรียนศึกษาพระไตรปิฎกและหลักธรรมสำคัญ เน้นการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้หลักอริยสัจ 4 ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาชีวิต โดยจัดทำเป็นกลุ่มย่อย เพื่อช่วยเหลือกัน

3.3 กิจกรรมด้านสุขภาพสังคม รูปแบบการจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร เพื่อส่งเสริมการเสียสละ และการอยู่ร่วมกันรวมกลุ่มทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน เช่น ทำความสะอาดวัด ช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นต้น จัดกิจกรรมใกล้เคียงความขัดแย้งในชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม เน้นการให้อภัยและเมตตา

สรุปรูปแบบกิจกรรมทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามหลักพุทธศาสนา โดยคำนึงถึงความสมดุลของจิตใจ ปัญญา และความสัมพันธ์กับสังคม อันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่สมบูรณ์และมีความสุขอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ ควรอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อบรมให้ความรู้คนที่มา สร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล กลุ่มสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในชุมชนและวัดให้ดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในด้านอาหารการกินและสุขภาพ และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึง ด้านการประชุมวางแผนงานและมอบหมายงาน ควรให้มีการประชุมตามที่เครือข่ายกำหนดอาจจะเป็น 2 ครั้ง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาเครือข่ายตามสภาวะแวดล้อมทางสุขภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ มอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จัดประชุมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเพื่อให้ทั่วถึง ให้มีการประชุมวางแผนตามวาระที่กำหนด พร้อมทั้งมอบหมายงานให้ดีและถูกต้อง มีการติดตาม ประเมินผล พร้อมฟังสรุปปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างดี ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนในพื้นที่ ด้านการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ ส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธโดยใช้หลักธรรมภาวนา 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ร่างกายที่แข็งแรงมาจากจิตใจที่เข้มแข็งและจิตใจที่เข้มแข็งอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง ควบคู่ไปกับสติปัญญาที่ดี มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพะทั้งร่างกาย และจิตใจฝ่ายกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดและชุมชนตัวอย่างหนึ่งคือ โครงการ “วัดปลอดบุหรี่” เป็นต้น มีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ดีกินดี ลด หวาน มัน เค็ม สุขภาพจิต-กายดี มีครบถ้วน

จัดอบรมประชาสัมพันธ์ ทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพตามพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ด้านการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนและติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปแบบธรรมในพื้นที่ ติดตามและให้ความรู้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการออกมาติดตาม และให้ความรู้เป็นระยะ ดูแลสุขภาพของประชาชนและพระสงฆ์ ติดตามดูแลชักถามตามความเป็นอยู่ขอชาวบ้านในเรื่องสมัชชาสุขภาพ จัดทำแบบสอบถามและประเมินโดยกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการดำเนินงาน มีการติดตามประเมินผลจากสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการคัดกรองปัญหาเรื่องสุขภาพ มีการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระปลัดระพิน พุทธิสาร (2563) ที่ได้ศึกษารูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธเศรษฐศาสตร์ในชุมชนต้นแบบในประเทศไทย แล้วพบว่า มีการประยุกต์ด้วยหลักธรรมผ่านวิถีความเชื่อทางศาสนาและวิถีของการดำเนินชีวิต ซึ่งประยุกต์ด้วยการพาทำ นำให้ดูผ่านรูปแบบของกิจกรรม ทั้งสองชุมชนมีวิถีของวัดและวิถีของศาสนาเป็นเครื่องกำหนด รูปแบบและแนวทางการประยุกต์จึงดำเนินไปภายใต้วิถีทางศาสนา วัด พระสงฆ์และรวมอยู่ในวิถีวัฒนธรรมภายในชุมชน บนกรอบการพัฒนาใน 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักอภินิหารสัมปทา (การขยันหา) การพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักอารักขสัมปทา (การรักษาไว้) การพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักกัลยาณมิตตตา (การมีใจต่อกัลยาณมิตร) และการพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักสมชีวิตา (การใช้ชีวิตแบบพอเพียง) อภิปรายได้ว่า การประยุกต์ด้วยหลักธรรมนั้นช่วยให้การพัฒนางานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธและวิถีของการดำเนินชีวิตดำเนินไปในทางที่ดีขึ้น

ผลจากการวิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนางานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าด้านสุขภาพองค์รวม คือ การรักษาสุขภาพกายควรใช้แนวทางของศาสนาร่วมด้วยเพื่อให้รู้จักตามความเป็นจริงของชีวิต เมื่อกายป่วยใจจะได้รู้จักปล่อยวางเพราะรู้ว่ากายนั้นยิ่งเสื่อมไปตามกาลเวลา สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประชนสงฆ์ให้มีการเข้าใจ, สุขภาพองค์รวม วัด,บ้าน,ชุมชน ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหสุขภาพ มีสุขภาพกายและใจที่ดีควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน มีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ยึดหลักแนวทางปฏิบัติตามหลักสุขภาพตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตามหลักวิถีพุทธ ให้ดำเนินการตามหลักธรรมที่ถูกต้อง สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความสุขปลอดโรคปลอดภัย, ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา โรคทางกายรักษาด้วยหมอและยา โรคทางใจรักษาด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทาง การดูแลสุขภาพตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมองว่าสุขภาพไม่ได้ หมายถึง การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงจิตใจและวิญญาณ สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศิล การส่งเสริมสุขภาพกายเชิงพุทธ วินัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย กายภาวนา พัฒนาคความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ศิลภาวนา อยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน จิตตภาวนา พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ปัญญาภาวนา รู้เท่าทันเห็นแจ้งในโลกความเป็นจริง ควรให้ความรู้ในการดูแลรักษาใจของคนทั่วไป ให้เข้าใจในสภาพความเป็นจริงของร่างกายของจิตใจว่าเป็นอย่างไร จะได้รู้จักปล่อยวางลงบ้าง ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตในการดูแลสุขภาพ ศิล และจิตใจ ควรมีผู้นำการบริหารร่างกายทุกเย็นทุกวัน เช่น ยืน เดิน นั่งสมาธิ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแบบควบคู่กัน เพราะใจมีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุ่นขันธ) และคณะ (2561) ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็น พลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนา คือ การนำหลักไตรสิกขา มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัด เพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศิล พัฒนาจิตใจ เรียกว่า สมาธิ และพัฒนาปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคน

ในองค์กร เป็นต้น อภิปรายได้ว่า การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธนั้นช่วยการปลูกฝังให้คนเป็นดี เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม ทำให้สุขภาพกายและใจดีขึ้นตาม

ผลจากการวิจัยการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธ ควรให้ความรู้เรื่องจิตใจตามพระธรรม มีการฝึกอบรมจิต สมาธิ เพื่อจะได้รู้จักทำจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน ควรให้ข้อคิดข้อธรรม หากจะกล่าวถึงหลักทางพระพุทธศาสนาก็เปรียบได้กับหลัก วิชา วิมุติ วิสุทธิ สันติ, ยึดทางพุทธศาสนาทำจิตใจให้สงบ จัดกิจกรรมหลากหลายด้านศาสนา การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง ให้พัฒนาเป็นองค์กรรวมตามหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ จัดกิจกรรมพัฒนาตามหลักวิถีพุทธอยู่เสมอ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพปัญญาเชิงพุทธ ปัญญาภานา ฝึกอบรมปัญญา รู้ทันเห็นแจ้งโลกความเป็นจริง แก้ปัญหาด้วยปัญญา ควรให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพให้มากขึ้น ควรให้มีการอบรมจิตฝึกสมาธิควบคู่กันไปด้วย ควรให้พระธรรมมาอบรมให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตตามสมควร จัดกิจกรรมบริหารปัญญา เจริญจิตภาวนาพัฒนาทางความคิด เรียนรู้ตามหลักความจริงตามธรรมชาติ ส่งเสริมให้ประชาชน สุขภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้ นำมาปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสังคมเชิงพุทธ ส่งเสริมให้ความรู้ อบรมจิตสมาธิ ให้หลักธรรมมาแสดงนำมาเสนอให้ข้อคิด ประเมินผล การสร้างความรู้และการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี การสนับสนุนด้านจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพจิต การสอนให้มนุษย์รู้จักตนเอง รู้จักร่างกายและจิตของตนจะได้บำรุงรักษาร่างกายและจิตใจให้ดำรงอยู่อย่างปกติสุข ควรให้การทบทวนความรู้แก่ประชาชน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทุกวันหรือวันที่ร่วมกิจกรรมตอนเย็น จันทร์ พุธ ศุกร์ เติบงามธรรม นั่งสมาธิ หรือออกกำลังกายมาก ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พระโสภณพัฒนบัณฑิต และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาการขับเคลื่อนระบบสุขภาพโดยใช้ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธตำบลหนองตาไก่ อำเภอนาคู จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีทุนทางสังคมที่หล่อหลอมด้วยพระพุทธศาสนา ถือเป็นการนำจุดแข็งของการมีวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนวิถีพุทธมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชน อภิปรายได้ว่า การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธช่วยให้จิตไม่ฟุ้งซ่าน สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบผลการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อบรมให้ความรู้คนที่มาสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล กลุ่มสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในชุมชนและวัดให้ดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในด้านอาหารการกินและสุขภาพและควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก สรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธเกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนและติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปแบบธรรมในพื้นที่ ติดตามและให้ความรู้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ มีการออกมามีติดตาม และให้ความรู้เป็นระยะ ดูแลสุขภาพของประชาชนและพระสงฆ์

แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดควรยึดหลักการของสุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประธานสงฆ์ให้มีการเข้าใจ สุขภาพองค์รวม วัด, บ้าน, ชุมชน ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาสุขภาพ มีสุขภาพกายและใจที่ดีควบคู่กัน การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อมีความสุขปลอดโรค ปลอดภัย ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา โรคทางกายรักษาด้วยหมอและยา โรคทางใจรักษาด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทาง การดูแลสุขภาพตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมองว่าสุขภาพไม่ได้ หมายถึง การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงจิตใจและวิญญาณสุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศีล

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธ ควรให้ความรู้เรื่องจิตใจตามพระธรรม ควรมีการฝึกอบรมจิต สมาธิ การจัดกิจกรรมทางปัญญาเชิงพุทธ จัดให้มีการให้ความรู้ ด้วยการให้สัมผัสรู้ทันเห็นแจ้งโลกความเป็นจริง แก้ปัญหาด้วยปัญญา ด้วยการอบรมจิตฝึกสมาธิควบคู่กันไปด้วย ควรให้พระมาอบรมให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตตามสมควร จัดกิจกรรมหลากหลายด้านศาสนา การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง ให้พัฒนาเป็นองค์กรรวมตามหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ จัดกิจกรรมพัฒนาตามหลักวิถีพุทธอยู่เสมอ กิจกรรมการส่งเสริมสังคมเชิงพุทธ ส่งเสริมให้ความรู้ อบรมจิตสมาธิ ให้หลักธรรมมาแสดงนำมาเสนอให้ข้อคิด ประเมินผล การสร้างความรู้และการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และปลูกจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรมีการอบรมและเผยแพร่ความรู้ตามสภาวะสังคมในขณะนั้น โดยมีการประชุมวางแผนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายและสนับสนุนกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ ควรมีการประชุมระดับจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้านเพื่อให้มีการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง กิจกรรมควรใช้หลักธรรมในการส่งเสริมสุขภาพทั้งสี่ด้าน ได้แก่ กายาวนา คีเลาวนา จิตตาวนา และปัญญาาวนา โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น โครงการ “วัดปลอดบุหรี่” ควรมีการสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ พบว่า การรักษาสภาพควรใช้แนวทางทางศาสนาเพื่อให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต สุขภาพองค์รวมต้องมีการมีส่วนร่วมจากชุมชน วัด และบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ โดยเน้นการทำงานร่วมกันตามหลักการของพระพุทธศาสนา ส่วนการส่งเสริมสุขภาพกายควรมีวินัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย พร้อมกับการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง ควรมีการฝึกอบรมจิตและการทำสมาธิเพื่อให้มีสมาธิในชีวิตประจำวัน

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธควรเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับจิตใจตามหลักพระธรรม โดยมีการฝึกอบรมสมาธิเพื่อป้องกันการฟุ้งซ่าน ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและนำหลักธรรมไปปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาองค์รวมตามหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการส่งเสริมสุขภาพปัญญาเชิงพุทธ ควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้ประชาชนรู้ทันและเห็นแจ้งในความเป็นจริง รวมถึงการแก้ปัญหาด้วยปัญญา โดยมีการอบรมจิตและสมาธิควบคู่กันไป เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความคิดตามหลักธรรมชาติดีและสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง สำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสังคมเชิงพุทธ ควรมีการให้ความรู้และอบรมจิตสมาธิ พร้อมทั้งเสนอหลักธรรมเพื่อสร้างข้อคิดและการประเมินผล การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในชุมชน รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีและสนับสนุนด้านจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรรอบรู้ให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผนดำเนินการตามแผน ตรวจสอบผลการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
- 1.2 อบรมให้ความรู้คนเฒ่า สร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล
- 1.3 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาหลักธรรมอื่นในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรศึกษาการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธที่เหมาะสมในพื้นที่อื่น ๆ
- 3) ควรศึกษากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ในการพัฒนาสุขภาพตามแบบวิถีพุทธยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2550). พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- พระปลัดระพิน พุทธิสาร. (2563). รูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธเศรษฐศาสตร์ในชุมชนต้นแบบในประเทศไทย. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 5(2), 277–293.

- พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุ่นขันธ), พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), พระมหาสุรชัย ชยาภิวัฒน์โน (พุดชู), แม่ชีกุล ภาณ แก้ววิสัย, โยตะ ชัยวรมันกุล และ ชัตติยา ดั่งสำราญ. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 14(1), 83-96.
- พระโสภณพัฒนบัณฑิต, ธวัชรัตน์ แดงหาญ และ พระประเสริฐศักดิ์ รตนบุญโน. (2562). การขับเคลื่อนระบบสุขภาพ โดยใช้ ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธตำบลหนองตาไก่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19(2), 1-11.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). *การสาธารณสุขไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- Pender, N. J., Murdaugh, C. L., & Parsons, M. A. (2006). *Health promotion in nursing practice*. (5th ed.) New Jersey: Pearson Education.